

Omgevingsrechtelijke sturing in een wereld van netcongestie.

Vanuit de signalerende en aanjagende rol van het team netcongestie willen we graag het volgende onder de aandacht brengen.

Sturingsmogelijkheden Provincie.

De toenemende netcongestie vormt een belangrijke randvoorwaarde voor de ruimtelijke ontwikkeling in de provincie. De verantwoordelijkheid voor het beheer, de uitbreiding en het gebruik van het elektriciteitsnet ligt primair bij netbeheerders, TenneT en – voor wat betreft marktordening en prioritering – bij de Autoriteit Consument & Markt (ACM). Provincies beschikken daarmee niet over directe bevoegdheden om te sturen op aansluitingen, transportcapaciteit of prioritering op het elektriciteitsnet.

Tegelijkertijd raakt netcongestie steeds nadrukkelijker aan provinciale belangen, zoals woningbouw, economische ontwikkeling, energietransitie en leefomgeving. Binnen het stelsel van de Omgevingswet hebben provincies wel mogelijkheden om indirect te sturen, via het omgevingsrecht. Deze sturing richt zich niet op het net zelf, maar op ruimtelijke keuzes, functietoedeling en voorwaarden aan ontwikkelingen, die van invloed zijn op de belasting van het elektriciteitsnet en de omgang met schaarste.

ACM Prioriteringskader

- Het ACM prioriteringskader dat per 1 januari 2026 van kracht is geworden en dat 1 juli dit jaar gehanteerd gaat worden heeft behoorlijke consequenties voor de woningbouw. Dit betekent dat – waar nu alleen grootverbruikers op de wachtlijst komen - ook woningbouw op de wachtlijst kan komen. De ruimte die nu nog gereserveerd is voor het aansluiten van kleinverbruik, zal vanaf 1 januari 2027 helemaal vervallen.
- Dit betekent dat het raadzaam is dat alle gemeenten voor 1 juli duidelijk hebben wat er de komende 5 jaar gebouwd gaat worden (en hoeveel netcapaciteit dit vraagt) en dat alle gemeenten deze concrete plannen indienen bij Enexis voor de wachtlijst.
- ACM in samenwerking met de VNG zal over de gevolgen van het ACM prioriteringskader apart communiceren richting de gemeenten. De Provincie zal op 22 februari en op ook over spreken. Dan zal ook worden aangekondigd dat er een webinar als verdiepingssessie over het ACM kader wordt georganiseerd.
- De MRE is hier in Brabant als beste op georganiseerd. Van andere regio's is dit nog niet bekend.
- Het ACM prioriteringskader dat per 1 januari 2026 van kracht is geworden en dat 1 juli dit jaar gehanteerd gaat worden heeft behoorlijke consequenties voor de woningbouw. Dit betekent dat – waar nu alleen grootverbruikers op de wachtlijst komen - ook woningbouw op de wachtlijst kan komen. De ruimte die nu nog gereserveerd is voor het aansluiten van kleinverbruik, zal vanaf 1 januari 2027 helemaal vervallen.
- Dit betekent dat het raadzaam is dat alle gemeenten voor 1 juli duidelijk hebben wat er de komende 5 jaar gebouwd gaat worden (en hoeveel netcapaciteit dit vraagt) en dat alle gemeenten deze concrete plannen indienen bij Enexis voor de wachtlijst.
- Ook zijn er landelijke en stedelijke gemeenten die afhankelijk zijn van de ruimte op 1 midden spanningsstation. Dit alles roept de vraag op: **Willen en kunnen wij vanuit onze Ruimtelijke**

Orderingsrol sturen welke woningbouwplannen/grootschalige gebiedsontwikkelingen prioriteit hebben op de wachtlijst? Op welke manier kunnen wij sturen? En op welke manier gaan we met elkaar eerst intern dit gesprek aan? Wie is hier trekker van?

Sturing op prestatienormen per nieuw te bouwen woning

De provincies Flevoland, Gelderland en Utrecht nemen als eerste provincies een norm op voor netbewuste nieuwbouwwijken in hun omgevingsverordeningen. De maatregel moet netcongestie beperken en woningbouw versnellen binnen bestaande netcapaciteit.

De norm stelt een grens aan de maximale piekbelasting die alle woningen samen in een nieuwbouwwijk mogen veroorzaken. Hiermee stimuleer je dat projectontwikkelaars netbewuste ontwerpprincipes toepassen omdat nieuwbouwprojecten binnen de vastgestelde grens blijven.

De norm is ontwikkeld samen met netbeheerders, het Rijk en marktpartijen. Nadat de provinciale omgevingsverordening is aangepast, moeten gemeenten deze vanaf eind 2026 opnemen in hun omgevingsplannen. Ook wordt de norm dan voortaan gehanteerd als voorwaarde bij het verkrijgen van een omgevingsvergunning bij alle nieuwbouwprojecten. Projectontwikkelaars moeten bij een aanvraag van een omgevingsvergunning concreet aantonen hoe hun plan voldoet aan de norm op het vlak van bijvoorbeeld isolatie, efficiënte warmtesystemen of andere technieken. De provincie Utrecht zegt dat de norm wordt uitgedrukt in een maximaal piekvermogen per vierkante meter gebruiksoppervlakte (GBO) van een woning. De norm varieert van 12-14 watt per vierkante meter. Voor een woningbouwproject wordt het totaal aantal vierkante meters vermenigvuldigd met de bijbehorende norm. Dit levert het zogenoemde netbudget op: de maximale piekbelasting die het gehele project mag veroorzaken bij een buitentemperatuur van min 10 graden Celsius.

De vraag is of wij als provincie willen onderzoeken of wij ook een dergelijke norm in onze omgevingsverordening willen opnemen. Vanuit het team netcongestie denken wij dat dit een nuttig instrument is. Ons voorstel is om dit in 2026 te onderzoeken, zodat we dit zouden kunnen opnemen in de wijzigingsronde van de omgevingsverordening van 2027. Voordeel hiervan is dat we dan beter zicht hebben op de toepasbaarheid hiervan vanuit de FGU provincies. We hebben dan ook beter zicht of het Rijk dit landelijk zal oppakken. We willen dit vanuit de samenwerking van de Brabantse Aanpak Netcongestie onderzoeken. We zien een duo-projecttrekkerschap voor ons samen met WWL omdat we denken dat we dit ook en vooral beleidsmatig moeten toetsen in het 'wonen netwerk' van WWL. **Als WWL dit ook interessant vindt, vragen we WWL hier capaciteit voor vrij te maken**

Sturen op de komst van datacenters.

In het beleidskader Wonen en Werken is voorzien in het sturen op datacenters. Datacenters vallen onder grootschalige bedrijfsvestigingen. Het Rijk heeft beleid ontwikkeld voor hyperscale datacenters; dit zijn datacenters met een omvang van 10ha of meer en een netaansluiting van 70 MW of meer. Dit beleid beperkt vestigingsmogelijkheden van die groep in Noord-Brabant.. Voor grootschalige datacenters, kleiner dan 10 ha zien wij in Brabant in beginsel geen ruimte., gelet op de beperkte regionale meerwaarde, het effect op de ruimte en het effect op het energiesysteem. Het lijkt er op dat we hiermee afdoende kunnen sturen op de komst van datacenters.

Sturen op (grootschalige) batterij-opslag.

De wenselijkheid hiervan moet nog worden uitgezocht. Bij voorkeur in het kader van de samenwerking in de Brabantse Aanpak Netcongestie (BAN).